משנה · אחרונים · יש סדר למשנה · סדר מועד

יש סדר למשנה על משנה מועד קטן

רבי ישעיה פיק ברלין

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

יש סדר למשנה על משנה מועד קטן

רבי ישעיה פיק ברלין

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/יש-סדר-למשנה-על-משנה-מועד-קטן/
הקובץ נוצר ב־18 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
משנה א 4
פרק ג 4
משנה ב 4
משנה ג 5
משנה ו 7

פרק א

משנה א

תוי"ט ד"ה **בית השלחין כו' ע"ש**. וכתבו תוס' עיף יגע צמא למים כדכתיב ונפש עיפה למים ולא מצאתי וכו'. וצ"ל כדכתיב מים קרים על נפש עיפה משלי כ"ה כ"ה ע"ש ביומא ע"ז ע"א רחיצה דאיקרי עינוי מנלן מהכא דכתיב ולאביתר וכו' רעב מלחם וצמא למים עיף ממאי לאו מרחיצה ודילמא מנעילת הסנדל אלא מהכא מים קרים על נפש עיפה ודילמא משתיה מי כתיב בנפש על נפש עיפה כתיב (אלמא מרחיצה מקרי עיף. רש"י) נמצא למדין מדכתיב על נפש דלאו בצמא דלאו לשתייה איקרי וא"כ מפסוק זה דכתיב מים קרים על נפש עיפה אין ראיה למ"ש תוס' עיף ויגע צמא למים. ויש ליישב קצת. והראוני ש"ס חדשים הנדפס ע"י האחים פרופס באמ"ש כתב כך בתוס' עיף ויגע צמא למים כדכתיב הרויתי נפש עיפה [ירמיה ל"א] ואולי מפני שלא מצא אותו פסוק ונפש עיפה למים בדה המדפיס או המגיה מלבו קרא הרויתי וגו'. אבל לא לבד שלא ראה מ"ש התוי"ט אלא גם יטול מה שחידש. כי אחרי שכל עיקר שרצו תוס' למצוא קרא שמפורש עיף היינו צמא למים ולא משאר דברים וא"כ פסוק הרויתי נפש עיפה אינו מורה כלל דהוא עיף למים. ויש לפרש עי"כ רעב ללחם או לשאר דברים כי כך מצינו נמי שם באותו סי' דירמיה פי"ד ורויתי נפש הכהנים דשן וכן מחלב זבחיך לא הרויתני [ישעיה מ"ג פכ"ט] ודוגמתו עוד וכאשר כי שלחו יד להגי' ה"א דטוב היה לומר פסוק בתהלים ס"ג ב' ועיף בלי מים או פסוק באיוב כ"ב ז' לא מים עיף תשקה ומרעב תמנע לחם. ולולא יראתי האריכות כתבתי עוד בזה. ואת זה אודיע מה דאיתא בסוגיא דמ"ק ב' ע"א ומאי משמע דהאי בית השלחין לישנא דצחותא הוא דכתיב ואתה עיף ויגע (דברים כ"ה:י"ח) ומתרגמינא ואת (ניטלה צ"ל) משלהי ולאי ע"כ הא מילתא קשיא לי כמה וכמה שנים דלא אמר הש"ס מן המוקדם הרבה דכתיב והוא עיף ות"א והוא משלהי (בראשית כ"ה) ולמה דוקא אמרת מסוף התורה עד זכיתי לראות פני הערוך ערך שלח וגרסתו [והוא אמת] דכתיב והוא עיף תרגומו והוא משלהי:

פרק ג

משנה ב

הר"ב ד"ה **וכל העולים כו' וכלי פשתן אפילו של כל אדם כו' מיטנפי מיד וכו' ע"ש**. אכן בפירש"י י"ח ע"ב איתא כלי פשתן לא נפיש טרחא הילכך שרי אבל דשאר מינים כגון דצמר דנפיש טרחא הילכך אסור ודע עוד דאפי' בכלי פשתן אסור מצד המנהג

כמבואר בשו"ע סי' תקל"ד וכ"כ הרא"ש אתו' י"ח ע"ב ד"ה מתקיף לה משמע דאפילו מדינא אסור ואביי חולק על ר' יוחנן ולא תירץ כלום וגם משמע קצת דגם רבא דמקשה על ר' יוחנן דס"ל דמדינא אסור וכן פסקו כמה גדולים. וקצ"ע שמדברי הר"ב משמע היתר גמור והתוי"ט לא העיר כלום בזה:

משנה ג

הר"ב ד"ה **שטרי ברירה שבררו להן דיינין זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד וכותבין שלא יחזרו בהן הבעלי דינים כו' ע"ש**. בטוש"ע ח"מ סי' י"ג סעיף ב' כתבו בזה"ל כותבין פלוני בירר את פלוני וכו' וכל זמן שלא כתבו יכולין לחזור בהם. וכתב הב"י בזה"ל בספ"ק דב"מ כ' ע"א תנן מצא אגרת שום וכו' ושטרי ברורין וכו' הרי זה יחזור ובגמ' מאי שטרי ברורין הכא תרגמו שטרי טענתא ר' ירמיה אמר זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד ופירש"י כשבוררים להם דיינים כותבים להם זה בירר לו את פלוני וזה בירר לו את פלוני שלא יוכלו לחזור בהם וכתב הרא"ש זה בורר לו אחד כו' שבעוד שלא נכתב יכול כל אחד מהם לחזור וכו' וז"ל נמוקי יוסף זה בורר לו כו' פרש"י שהיו כותבין כן כדי שלא יוכלו לחזור בהם משמע דקודם כתיבה אע"פ שביררו יכולין לחזור ואפשר שדעת הרי"ף שכתב בתשובה שיכול לחזור בו עד שיגמור הדין מיירי בשלא נכתב אבל אם נכתב לא. ואיכא מאן דאמר דאע"פ שלא נכתב משטענו בפניהם אינם יכולין לחזור בהם ואע"פ שלא קבלו ולא קנו וכן משמע בירושלמי וכו' ומיהו כל הני מילי בשלא קנו מידם אבל קנו מידם אינם יכולים לחזור וכו' דאין לאחר קנין כלום ע"כ. ודעת הנ"י הובא להלכה בהגה"ה. ומהשתא איכא למידק דלמה התירו במועד לכתוב שטרי ברורין ואי משום טעמא שלא יחזרו בהן הבעלי דינים. הלא יש תקנה מעולה לקנות מידם ואינם יכולין לחזור דאין לאחר קנין כלום [ואין לדקדק נמי נעביד תקנה שיטענו בפניהם דבכה"ג שוב אינם יכולין לחזור. דאיכא למידחי דמיירי כגון שדחוקה להם השעה ואין פנאי לסדר טענותיהם אלא לאחר המועד. אבל לקבל קנין מהם על ברירותם ודאי אפשר וא"כ למה התירו לכתוב במועד] ויתכן לומר עפמ"ש הר"ן בפי' משנה דהכא בזה"ל ד"ה מזון בעל שקבל עליו לזון בת אשתו ואם העדים הולכים להם ולא כתבו שטר הקנין יכחיש הבעל הקנין ע"כ. ודע דתוס' ד"ה ואלו כותבין במועד כתבו בזה"ל ונראה בכל הני הוו דבר האבד פן ימות הנותן או העדים או בית דין או ילכו למדינת הים ע"כ והר"ן לא חפץ בטעם פן ימות הנותן וכו' לפי דקי"ל דלמיתה לא חיישינן כמפורש במקומות אחרים לכן לא כתב הר"ן אלא טעמא דשמא ילכו העדים. אמור מעתה דמתני' אייירי בקנין ואפ"ה התירו לכתוב במועד שמא ילכו העדים למדינת הים ויכחיש הקנין. וזהו נמי אפשר וקמכוון

הר"ב בפירושו וכותבין שטר שלא יחזרו בהן הבעלי דינים כלומר מי שרוצה מהם לחזור והוא מתחרט על אשר ברר. יכחיש הקנין. ונוכל לומר שזהו ג"כ בכוונת רש"י בפירושו בב"מ כ' ע"א [שהביאו הב"י הנ"ל] כשבוררים להם הדיינים [ואע"ג שעושים טצדקי דאית למיעבד לקיים הדבר כגון בקנין אפ"ה כל כמה דלא נכתב שטר ברורין. לא אהני מעשה כשילכו העדים למרחוק. הרוצה לחזור יכחיש הקנין] כותבין להם זה בורר וכו' שלא יוכל לחזור בהם כלומר ע"י הכחשת הקנין. ודאתינן להכי שוב אין הכרע לומר דרש"י ס"ל דענין החזרה תלוי בכתיבה משכתבו אין יכולין לחזור אפי' בלא קנין [וטעמא בעי דמהני כתיבה בלחוד בלא קנין] ובזה נמי יתבאר דעת הרי"ף בתשובה. דדחיק הנ"י אנפשיה דדעת הרי"ף דוקא בשלא נכתב אבל אם נכתב לא. והרי הרי"ף בסתמא כתב. ואדרבה מדנקט עד שיגמור הדין ולא נקט נמי עד שיכתוב. מסתברא לומר דעת הרי"ף בתשובה דכתיבה בלחוד לא מהני אלא כשנעשה קנין בתחילה יש תועלת בכתיבה שלא יכחיש הקנין. ולכך כותבין שטרי ברורין אפילו במועד. וזה הדבר כשעשו קנין לא איצטרך ליה להרי"ף למנקט דכבר גלוי דאין לאחר קנין כלום. המורם מהם כיוצא בהם במ"ש הר"ב ד"ה מתנת בריא ואי לא כתב לי' מפסיד המקבל דשמא יחזור בו הנותן ע"כ כלומר אע"ג דהמתנה נעשה בקנין. דאי לאו הכי אף בכתב יכול לחזור מ"מ חיישינן שיכחיש הקנין. וכן פי' התוי"ט לדברי הר"ב שיחזור ממה שהיה וכו' ע"ש [דהיינו שיכחיש הקנין לגמרי] וז"ל הר"ן ואם לא נכתב עדותן יאמר הנותן לא היה כך ע"ש. ברם דברי הר"ן צריכין פי' דהא איכא עדים ולחזי עדים מאי קאמרי ולמה צריך לכתוב עדותן. ובעל כרחך דלהכי כותבין דחיישינן שילכו העדים למרחוק. וא"כ קצת קשה שלא כתב הכא בביאור כמ"ש לקמן גבי אגרת מזון שהעתקתי לעיל לשונו ואם העדים הולכים להם וכו' יכחיש וכו'. עכ"פ יכול נוכל לה ליישב תמיהות התוי"ט בד"ה ואגרת מזון וכו' וקשיא מי גרע ממתנה ומאי קמ"ל ע"כ דאיצטרך דלא נימא דדוקא לגבי אחר חיישינן שמא יכחיש. אבל לזון בת אשתו שכל מעשיו הוא עושה לכבוד אשתו וכל לגבי אשתו דעתו קרובה וגם בוש הוא לכחש מה שהיא יודעת ויקל בעיני' כבודו קמ"ל דאפ"ה התירו. הן כל אלה יפעל לפי' הר"ב והר"ן והתוי"ט ואשובה ואראה פי' רש"י במשנה דהכא י"ח ע"ב בזה"ל שטרי ברורים ביררו ב"ד חלק זה לזה וחלק זה לזה ע"כ. ולכאורה פליאה דברר רש"י דרך לעצמו נגד שתי סוגיות בב"מ כ' ע"א ובב"ב קס"ח ע"א מאי שטרי ברורין הכא תרגימו שטרי טענתא ר' ירמיה אומר זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד. והנה מ"ש הר"ב והרמב"ם בפירושם במשנה דהכא במ"ק וכן בב"מ מ"ח פ"א כתבו הר"ב והרמב"ם שטרי ברורין זה בורר לו אחד וכו' ולא כתבו כהכא תרגמו

שטרי טענתא כתבתי בס"ד ישוב נכון בב"ב מ"ד פ"י קחנו משם. אבל על רש"י שלא פי' זה בורר לו אחד אלא חידש פי' מחודש זהו פליאה וחדוש. ורחש לבי [לקבוע מסמורים מדלא קבעי הש"ס נמי הכי בסוגיא עלה דמתני' לפרש מאי שטרי ברורין כמו שסידר הש"ס בב"מ ובב"ב. אלא] דהכא במ"ק אין רצונו לפרש שטרי ברורין זה בורר לו אחד וכו' משום דקשיא למה התירו לכתוב במועד. ואי מטעם שלא יחזרו בהן קשיא ועשה קנין ואין אחר הקנין כלום. ומ"ש למעלה בנתינת טעמא שמא ילכו העדים למרחוק. ס"ל לרש"י שהוא דחוק דאיהו פסק כאיכא מ"ד שכתב הנ"י דמשטענו לפניהם אין יכולין לחזור וקשיא למה כותבין זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד הלא סגי שיטענו לפניהם וצ"ל כמ"ש למעלה דהשעה דחוקה ואין פנאי עד אחר המועד לתת טענותיהם וא"כ ע"כ שישארו אותן ב"ד המוברריים במקומם גם אחר המועד וא"כ אכתי קשה יעשו הקנין בפני אותן הדיינים שבירורו להם בשלמא במזון האשה י"ל דחיישינן שילכו העדים אבל בזה בורר לו אחד לא מצינן לומר הכי כדאמרן. ובעבור זה פירש"י דמתני' דהכא במ"ק דתנא שטרי ברורין שכותבין במועד היינו שבירורו ב"ד חלק זה לזה וחלק זה לזה. ואתה קורא משכיל דרוש ולא תבזה. ולחכימה די ברמיזה:

משנה ו

תוי"ט ד"ה **וחכמים אומרים וכו'**. **ודינין הנהוגין בגזרת שבעה שכתבן הרב אסור ברחיצה כיבוס וסיכה. בגמרא. שנא' התאבלי נא ולבשי בגדי אבל ואל תסוכי שמן ורחיצה בכלל סיכה שהרחיצה קודמת לסיכה שנאמר ורחצת וכו'. הנה בגמרא דמ"ק ט"ו ע"ב הכי איתא אבל אסור ברחיצה דכתיב ואל תסוכי שמן ורחיצה בכלל סיכה ע"כ.** וז"ל רש"י ורחיצה בכלל סיכה דכתיב ותבא כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו. ומעתה יפלא שהעלים התוי"ט עיניו ממה שפי' רש"י. והוי יודע דלכאורה פי' רש"י צ"ע שהרי ביומא ע"ו ע"ב גבי יוה"כ דאסור ברחיצה וסיכה מפיק הש"ס סיכה מדניאל דאמר וסוך לא סכתי וקאמר עלה אשכחן סיכה רחיצה מנלן אמר קרא ותבא כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו ופריך והא תנא איפכא קא נסיב לה וכו' אלא אמר רב אשי רחיצה מגופיה דקראי שמיע ליה [מרבויא דלישנא וסוך לא סכתי ומצי למיכתב ולא סכתי רש"י] והנה בפי' רש"י יש לנו לומר דכן דרך רש"י בכמה מקומות לפרש כס"ד דבגמרא וכמ"ש התוי"ט בכמה דוכתי. אכן לפום קושטא דמלתא מסקנת רב אשי דלא ידעינן גבי יוה"כ דרחיצה אסורה אלא רק מרבויא וסוך לא סכתי קשיא דמהשתא גבי אבל מנ"ל דרחיצה אסורה. וגם לתירוצא דאי בעית אימא דאיתא ביומא ע"ז ע"א דכתיב ולאביתר הכהן וכו' קשיא נמי גבי אבל מנלן [ואל תטעה דילפינן אבל מיוה"כ כי הוא שבות גמור. דלכל

הני דאבל אסור בהן כגון סיכה ונעילת הסנדל ותשמיש המטה איצטריך הש"ס לאתויי מקרא דכתיבין גבי אבל] אבל לפי' התוי"ט ניחא. ודע דהפי' שכתב התוי"ט לא מלבו ודעת עצמו הוא. אלא שכן כתב הרמב"ם בפ"ה מהל' אבל דין ג' בזה"ל מנין שהאבל אסור לכבס בגדיו ולרחוץ גופו ולסוך שנאמר התאבלי נא ולבשי בגדי אבל ואל תסוכי שמן ורחיצה בכלל סיכה שהרחיצה קודמת לסיכה שנאמר ורחצת וסכת ע"כ. ואולי מטעם שכתבתי גם להרמב"ם היה קשה לפרש כפירש"י לכן אסברי' בפנים חדשות שהרחיצה קודמת לסיכה וכו'. שוב ראיתי בלחם משנה כתב בזה"ל שנאמר ורחצת וסכת לא ידעתי למה לא כתב הראיה האמור בגמרא שאיתא שם ורחיצה בכלל סיכה דכתיב ותבא כמים בקרבו וגו' וכתב פסוק של ורחצת וסכת ואולי היה לו גירסא כך בגמ'. ולגירסתנו קשה דביומא"כ בעו בגמרא לאתויי מהאי קרא דרחיצה כסיכה ודחו ליה משום דהא תנא איפכא נסיב לה מנין לסיכה שהיא כשתי' שנאמר ותבא כמים בקרבו וגו' ומש"ה נייד התם ומייתי ליה מקרא אחרינא והיכי מייתי ליה בפ' ואלו מגלחין מהך קרא ולרבינו ג"כ קשה דאמאי לא מייתי ביומא מקרא דורחצת וסכת וצ"ע. ע"כ. וחידוש גדול מריש דבריו של הל"מ נראה דלו היה גירסא כך בגמ' דכתיב ותבא כמים וכו' וזה ליתא אלא פי' רש"י הוא אבל בגמרא שלפנינו ליתא שום ראיה אלא סתמא איתמר ורחיצה בכלל סיכה ורש"י הוא דקא מפרש דכתיב ותבא כמים. והילכך בחר הרמב"ם לו פי' אחר ולא ניחא לו כמו שפירש רש"י משום דקשיא ליה סוגי' דיומא וכדאמרן. גם מה שהניח הל"מ בצ"ע על הרמב"ם דלמה לא מייתי ביומא מקרא דורחצת וסכת. נראה לומר דעדיפא ודאי לאתויי מהך קרא בעצמו דאיירי בי' וסוך לא סכתי ולא הביא ממרחק ממילתא אחרינא. וזה פשוט וברור [ועמ"ש עוד לקמן בס"ד]. וכאשר החלותי להראות את ידו החזקה של הרמב"ם כן אוסיף תת ליתן הודעה את אשר מצאתי בלבוש י"ד סי' שפ"א הרכיב שני הפרושים יחד בזה"ל. רחיצה מנלן דכתיב וישלח יואב וגו' ואל תסוכי שמן וכו' הרי סיכה בפירוש אסור ואז"ל דרחיצה בכלל סיכה דכתיב ותבא כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו לפיכך בכ"מ שסיכה אסורה גם רחיצה אסורה מפני שאין סיכה בלא רחיצה ותכלית הרחיצה היתה בימיהם כדי לסוך אח"כ בשמן טוב דכתיב ורחצת וסכת וגו' לפיכך אסרו גם רחיצה באבל ולפי שהרחיצה כדי לסוך אח"כ וכו' ע"כ. הנה תחלת דבריו בפירש"י ומערב עירובא בתוכו פי' הרמב"ם ואם בפירש"י לחוד לא הוי ניחא ליה להלבוש מטעמא שכתבתי עפ"י סוגיא דיומא למה הביאו כלל וקצ"ע. ויש כדי ליתן טעם הא דרש"י לא רצה לפרש כהרמב"ם. משום דתליא סברת הרמב"ם בגירסא דגרסי' בשבת מ"א ע"א רחץ ולא סך [מעיקרא] דומה למים ע"ג חבית וז"ל תוס' ד"ה רחץ ולא סך

ולא גרסי' מעיקרא דהא בכוליה הש"ס רחיצה קודם סיכה כדאי' פ"ק דקדושין רחצו סכו וקרא כתיב ורחצת וסכת מיהו קרא איכא לאוקמיה בסיכה שהיתה מתקשטת עצמה לריח טוב לכן לא היתה סיכה בתחלה שעל ידי רחיצה היתה מעברת הסיכה מעליה ע"כ וכ"כ תוס' ב"ב נ"ג ע"ב ד"ה הרחיצו וסכו בפ' כירה דאמר רחץ ולא סך מעיקרא וכו' ע"ש. וישמע חכם ויוסף לקח דאולי גם באשה שאמר לה יואב ואל תסוכי שמן דדייק שמן והיינו כדרך הנשים המתקשטות. אמנם באנשים דלא הוי סיכה דרך קישוט אלא לנקות את עצמו מלכלוך הוי הרחיצה אחר סיכה כדאמרי' בשבת רחץ ולא סך מעיקרא. והשתא גבי דניאל שאמר על עצמו וסוך לא סכתי נוכל שפיר לומר דסיכה קודם לרחיצה ולכך הוכרח הש"ס להוכיח דוקא מרבויא דקרא דה"ל לומר ולא סכתי ובזה יתורץ נכונה קושית הלחם משנה שהניח דצריך עיונא: